

UMĚNÍ DAROVAT

THE ART OF GIVING

Filantropie v dobách krize

Jsou Češi v dárcovství inspirací pro Evropu?

Proč umí neziskovky pomáhat rychle?

A jak české dárcovství hodnotí ředitel Nadace Via Zdeněk Mihalco?

KRÁTCE

Pomoc pro rodiče samoživitele

Omezení nákupu oblečení, masa, ovoce a zeleniny. I to je výsledek průzkumu Klubu svobodných matek, který mezi 1 800 respondenty zjišťoval dopad nárůstu cen. Více než 14 % dotázaných uvedlo, že se po zaplacení nákladů na bydlení ocitne v minusu, a až 55 % respondentů situaci řeší půjčováním si peněz. Přes 20 % dotázaných pobírá sociální dávky a 17 % bylo nuceno začít prodávat majetek. Klub svobodných matek poskytuje rodičům samoživitelům finanční i materiální podporu a odborné poradenství. Jen za první čtvrtletí roku 2022 poskytl klub podporu téměř 300 neúplným rodinám, mezi které rozdělil 2,5 milionu korun. O pomoc lze požádat na: www.klubsvobodnychmatek.cz.

Potravinové banky potřebují zásoby

Smyslem potravinových bank je podpora lidí, kteří se ocitli v náročné životní situaci. Mezi klienty patří osamělí senioři, rodiny v krizi, samoživitelé či osoby bez domova. Od vypuknutí války na Ukrajině jsou zdrojem pomoci také pro lidi na útěku, kteří do České republiky přichází. Činnost potravinových bank vzrostla v posledních týdnech o více než 70 %. Týdně rozdistribují potravinové banky přibližně 200 tun potravin, současná krize toto číslo o sto tun navýšila. Většinu potravin získávají banky z potravinových řetězců, upozorňují ale, že dlouhodobě není taková situace udržitelná a je nutné činnost bank posílit. Seznam skladů, do kterých mohou přispět i jednotlivci, je k dispozici na: www.potravinovebanky.cz.

Energetická chudoba se prohlubuje

Podle studie VŠE trpěla již před pandemií covidu-19 třetina seniorů energetickou chudobou. Problém se ale týká i dalších nízkopříjmových skupin. Očekává se, že částky za energie narostou u většiny domácností o desítky procent a s nimi zároveň riziko zadlužování a exekucí. Krátkodobým opatřením státu je příspěvek na bydlení, na který nově dosáhne více domácností. Poradenství zdarma lidem ohroženým energetickou chudobou nabízí například Charita nebo spotřebitelská organizace dTest.

Jak integrovat lidi z Ukrajiny?

Sociologická a výzkumná organizace PAQ Research ve spolupráci s nevládní organizací České priority a nezávislými autory připravili pro zástupce veřejné správy studii obsahující doporučení, jak postupovat při integraci ukrajinských uprchlíků. Studie nabízí doporučení pro oblasti vzdělávání, bydlení a práce. Dokument zdůrazňuje nutnost spolupráce státní správy, neziskových organizací, zapojení byznysové i akademické sféry nebo dobrovolníků. Jako předpoklad úspěšné integrace pak uvádí nezbytnost přistoupit k integraci s dlouhodobou perspektivou s ohledem na potřeby lidí na útěku a adekvátní řízení a koordinaci všech aktérů a činností na centrální, krajské a municipální úrovni. V neposlední řadě studie zmiňuje nutnost právní úpravy statusu uprchlíků, která by zjednodušila pobyt daného člověka na území ČR. Studie je dostupná na: www.paqresearch.cz.

Lékaři bez hranic také na Ukrajině

Lékaři bez hranic poskytují zdravotnickou a humanitární pomoc více než 50 let v 70 zemích světa. V roce 1999 získali Lékaři bez hranic Nobelovu cenu za mír. Organizace je financována výhradně ze soukromých darů a svou činnost staví na principech nezávislosti, nestrannosti a neutrality. Až 90 % členů týmu vždy tvoří místní lidé, díky čemuž je pomoc udržitelná i po odchodu organizace ze země. Aktuálně pomáhá také na Ukrajině, kam již dopravila více než 400 tun zdravotnického materiálu. Pomoc přichází i v podobě školení ukrajinských zdravotníků, provozování mobilní kliniky nebo pomoci traumatizovaným lidem. Rychlá pomoc je možná především díky dlouhodobým a pravidelným dárcům. www.lekaribezhranic.cz

3 online krizové konzultace od Sociální kliniky

Sociální klinika, neziskovka poskytující kvalitní psychologické služby za dobrovolný příspěvek lidem, kteří by si je jinak nemohli dovolit, opět nabízí „3 online konzultace“. Určeny jsou především lidem z pomáhajících profesí, osobám pečujícím a v současné době těž dobrovolníkům angažujícím se v pomoci uprchlíkům, kteří jsou pod stálou psychickou zátěží a potřebují si promluvit o tom, co se s nimi děje a jak situaci zvládnout. Jedná se o bezplatnou službu rychlé krizové intervence, kdy klient může využít 1 až 3 sezení vedené zkušeným krizovým intervencem či psychologem. Více informací o této službě na: www.socialniklinika.cz.

Víru ve vlastní dobro Češi ztrácejí rychle

Prezident Miloš Zeman nazýval neziskovky „píjavicemi na státním rozpočtu“, jeho předchůdce Václav Klaus zase hovořil o nebezpečném vlivu nevládních organizací na veřejný život. Podobný styl rétoriky přejala i část veřejnosti a tvrdila, že neziskovky tu jsou hlavně proto, aby mohly parazitovat na veřejných penězích. Ve skutečnosti je role neziskových organizací nezastupitelná.

Text: Zuzana Hronová

Nevládní organizace působí všude tam, kam státní systém nedosáhne. Ať už proto, že nechce, nemůže nebo to neumí a veřejně prospěšné organizace tak jeho roli nahrazují nebo doplňují. Nejvýrazněji ve zdravotních a sociálních službách. Nejruznější denní stacionáře, hospici, osobní asistence a další jsou často zřizovány právě nevládními organizacemi a pomáhají v řadě případů lidem, kteří hrubým sítem státního systému pomoci propadnou. Jednou z hlavních hodnot, kterou nevládní organizace umí nabídnout, je schopnost reagovat na potřeby lidí více individuálně. To se ukazuje i v dobách krize, které zvýrazňují ještě jednu podstatnou vlastnost neziskových organizací. Schopnost reagovat rychle.

Kdykoliv v Česku nebo v zahraničí dojde k nějaké katastrofické události, humanitární neziskovky se obvykle sešikují do první linie a jsou připraveny okamžitě zjistit rozsah škod a nejakutnější potřeby a zajistit účinnou pomoc. Když v červnu 2021 udeřilo na jižní Moravě tornádo, Češi během tří dnů poslali na vypsání sbírky rekordních 700 milionů korun. Své peníze neváhali poslat například Diecézní charitě Brno, Člověku v tísní, Adře nebo Českému červenému kříži. Na konci února 2022, když Rusko napadlo Ukrajinu, naposílali Češi jen Člověku v tísní na

sbírku SOS Ukrajina během prvních dnů miliardu. Další stovky milionů pak poslali Charitě ČR nebo Adře. To všechno jsou neziskovky. A těm v šetření Centra pro výzkum veřejného mínění ze srpna 2021 paradoxně vyjádřilo důvěru jen necelých 33 procent dotázaných, což je téměř o deset procent méně než před deseti lety.

„Neziskovky se neoprávněně staly terčem frustrace části společnosti nebo části jejich politických reprezentantů. Nefinanční hodnota se stala sprostým slovem,“ říká k tomu Tomáš Urban, mluvčí Člověka v tísní, tedy organizace, která kolem syrské uprchlické krize patřila mezi ty, jež dostaly negativní nálepkou „vitačů“, kteří nám chtějí „nastěhovat uprchlíky do bytu“.

Prezident Českého červeného kříže Marek Jukl dodává, že Češi pomáhají spíše „výběrově“. „Obecně raději přispíváme na oběti přírodních katastrof než obětem válek. Ukrajina byla spíše výjimkou, protože je nám geograficky i jinak blízká. Ukrajinců u nás žije početná komunita. Jsou to naši sousedé. Když vypukl válečný konflikt v Sýrii, solidarita zdaleka nebyla tak vysoká.“

Podstatou všeho je podle Veroniky Láchové, ředitelky České federace potravinových bank, důvěra. „Myslím si, že Češi jsou obrovsky solidární národ, jen nejsou ve víře ve svou vlastní

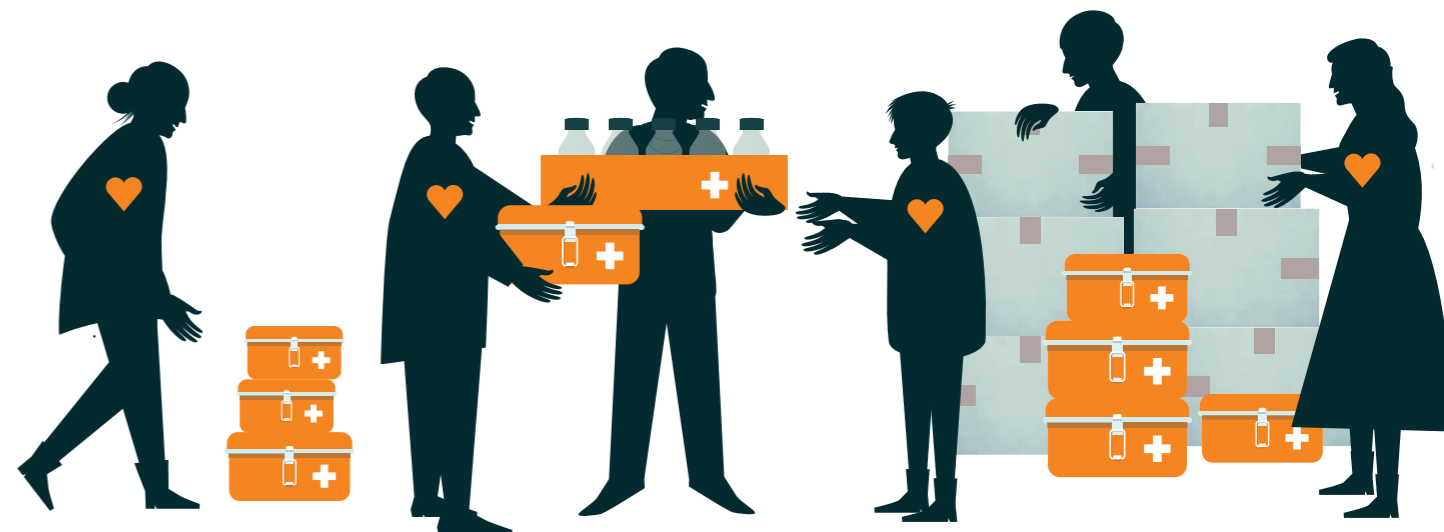
dobrotu stáli. Vždycky se nechají po nějakém čase zvíkat křiklouny, kteří zpochybňují správnost altruistického jednání národa.“

TRVALÝ PŘÍKAZ JE ZÁKLAD

Češi umějí rychle a ochotně reagovat na nenadálé katastrofické události a poslat velkorysé částky i v momentě, kdy na tom nejsou finančně nejlépe, třeba v současné době zdražení energií a inflace. Jednorázové obrovské objemy peněz však nejsou pro neziskovky tak komfortní jako menší, ale pravidelné částky zadané trvalým příkazem. I v době klidu, kdy se zdánlivě nic neděje, totiž tyto organizace pracují naplno.

Český červený kříž má například rozsáhlé mírové programy – od výuky první pomoci, zdravotnických asistencí na různých sportovních a jiných hromadných akcích přes propagaci bezpříspěvkového dárcovství krve, sociálně zdravotnická zařízení, rekondiční pobyty pro děti a seniory až po přípravu na katastrofy, což zahrnuje i nábor a školení dobrovolníků. „Zatím nicméně výrazně převažují jednorázové příspěvky. Lidé zkrátka více přispívají v případě mimořádných událostí, „běžná“ činnost není patrně takovou motivací přispět,“ domnívá se Marek Jukl.

Také Veronika Láchová z potravinových bank potvrzuje spíše nárazovou

pomoc veřejnosti. Lidé si zvykli přispívat hlavně v potravinových sbírkách, mimo ně se to téměř neděje. Výjimkou jsou spontánně vzniklé sbírky občanů, jako třeba pro ukrajinské uprchlíky nebo pro občany postižené tornádem. „V takových případech se snažíme fungovat jako garanti těchto aktivit. Vnímáme, že jsme tu i proto, aby lidé mohli podobnou sbírku udělat, o potraviny bylo postaráno a transparentně se rozdělily.“ Pochvaluje si nicméně, že oproti situaci zhruba před třemi lety mají už několik desítek pravidelných dárců financí. „Trochu jiná situace panuje v Praze, kde je pravidelné dárcovství potravin i financí mnohem častější,“ dodává. A díky kolegovi, jenž se zabývá fundraisingem, se jim v posledních letech podařilo více lidí než dříve zaujmout i formátem pravidelných příspěvků.

„Pravidelný příkaz je základ. Vyjádření důvěry v dlouhodobém vztahu,“ konstatuje Tomáš Urban z Člověka v tísní k posílání peněz občanů.

JSME SRDCAŘI, ALE NE „HURÁNADŠENCI“

O lidech pracujících v neziskových organizacích se často říká, že to jsou „huránadšenci“, kteří mají sice srdce na pravém místě, ale horší už to je s organizací či systematičností. „Jde o lidi, kteří mají větší empatii, možná vyšší sociální inteligenci a práci jako poslání,“ charakterizuje pracovníky v neziskovce Tomáš Urban.

Veronika Láchová říká, že jde o dobré lidi a srdcaře, ale někdy také trochu „střelce“, kteří občas příliš rychle řeší „tady a teď“, místo aby se soustředili také na dlouhodobost. „Mnohým chybí trocha manažerského vhledu. Ale našťástí jsou tu už i neziskovky, které se zabývají poradenstvím „nezisk nezisku“,“ říká. Dnes skutečně existuje spousta neziskovek, které jsou profesionálně vedeny a jejichž dobrovolníci se postupně vypracovali na profesionály ve svých oborech.

„Velké neziskovky už mají klasické byznysové prvky, jen v nich nejsou primární hodnotou finance, ale třeba spokojenost klienta nebo objem pomoci. Ale jinak používají manažerské dovednosti, poučky i metody,“ upozorňuje ředitelka České federace potravinových bank. Sama dobře ví, že se i coby šéfka neziskovky musí plánovat, dělat funkční rozpočty, konat efektivně a v neposlední řadě vyhodnocovat. A jak dodává, vzhledem k požadavku trvalé transparentnosti je mnohdy její řízení doslova pod drobnohledem: partnerů, donátorů, členů, ale i odběratelů pomoci a veřejnosti.

Pro některé Čechy je vteřinová volba částky a online zaslání peněz příliš abstraktní na to, aby věřili, že pár kliknutí myší má skutečně za následek reálnou pomoc, jež doputuje k reálnému člověku třeba uprostřed válečného konfliktu. Na otázku, co se stane, když člověk například klikne na stránkách Českého

červeného kříže na odkaz „Podpořte nás – Fond humanity“ a zvolí částku dva tisíce korun, ředitel této organizace Marek Jukl odpovídá, že se příspěvek přičítá na tento fond s daným účelem, nyní to třeba je pomoc obětem války na Ukrajině. „Shromáždíme z terénu na Ukrajině požadavky na možnou pomoc, stejně tak požadavky na pomoc ukrajinským uprchlíkům u nás. Na základě toho stanovujeme a průběžně upravujeme plán pomoci, který pravidelně vyhodnocuje náš krizový štáb,“ pokračuje Jukl. Štáb pak rozhoduje, jaké z požadavků a jakým způsobem se pokryjí, a to s ohledem na celkovou výši vybraných financí.

„Peníze jsou proměněny na deklarovanou pomoc. Tohle je étos Člověka v tísní. Víím, jak jsou prostředky využívané, a sám do jeho Klubu přátel přispívám. Prostě děláme, co se dá. V konkrétní pomoci i v tlaku na systém,“ dodává k využití obnosu ze sbírek Tomáš Urban.

Z každoročních průzkumů o dárcovství vyplývá, že štědrost Čechů rok od roku roste, a zdá se, že díky covidu a válečnému konfliktu na Ukrajině zase o něco víc rozumíme také smyslu a roli neziskových organizací, které prokázaly svou profesionalitu, flexibilitu a schopnost pomáhat tam, kde je potřeba. Nic z toho by nebylo možné, nebyť důvěry a podpory dárců. V dobách krize funguje česká pomoc příkladně, dlouhodobá podpora nevládních organizací je v Česku stále spíše v začátcích. ●

Začínáme být pro Evropu inspirativní

Proč je v darování důležitá vlna emocí, jaké tři kroky jsou cestou z krize a proč je pro neziskovky důležitý dlouhodobý dárců, přibližuje ředitel Nadace Via Zdeněk Mihalco.

text Nina Kolářová / foto David Bruner

Česko bylo v posledních dvou letech svědkem hned tří velkých katastrof. Covid, tornádo na Moravě a nyní probíhající válka na Ukrajině. Krize jako příležitost, opakovala média od začátku covidové pandemie ze všech stran, až na to začali být lidé alergičtí. Ovšem příležitost to nakonec skutečně byla.

Češi ukázali, že ve vypjatých momentech prokazují až nečekanou empatii, velkorysost a ochotu opakovaně pomáhat. Sami dostali příležitost osahat si, jaké je být pohostinný, nabídnout svůj domov, svůj čas, své prostředky někomu, kdo je skutečně v nouzi. „Situace se ještě bude vyvíjet a bude těžká. Ale už dnes můžeme říci, že jsme v první fázi obstáli,“ podotýká Zdeněk Mihalco, výkonný ředitel Nadace Via, organizace, která tu už čtvrtstoletí učí Česko filantropii a stojí mimo jiné za založením nejúspěšnější české dárcovské platformy Darujme.cz.

Poslední dva roky a tři krize byly pro filantropii v Česku za mnoho let mimořádná výzva. Jak se to na dárcovství projeví?

Tyto tři krize si byly podobné v tom, že na počátku každé z nich se objevila obrovská emoce u dárců ze všech koutů republiky. Lišily se v délce a intenzitě. Zatímco v případě covidu byla situace pro mnohé úplný šok, podivný stav, kterému zpočátku lidé moc

nerozuměli, a dárcovská vlna se zvedala pomaleji a trvala asi dva týdny, v případě tornáda na Moravě byla reakce okamžitá a intenzivní. Jeden den se tornádo prohnalo vesnicemi, druhý den byli všichni v šoku a darovali. Samotná dárcovská vlna trvala zhruba 4 dny. U Ukrajiny přišel nejdříve šok, poté se vzedmula největší dárcovská vlna v novodobé historii a trvala týden. Emoce je při darování tohoto typu zásadní.

Jak ty emoční vlny sledujete?

Nejsou to naše dojmy, sledujeme čísla na Darujme.cz. Vidíme, jaká je intenzita vlny i jak dlouho trvá. První den se objeví, následující dny vystřelí o stovky procent a po několika dnech začne velmi rychle opadat. Pak už je příliš darů stabilnější.

Čím je darování v Česku specifické?

U nás začalo humanitární dárcovství v 90. letech, jednou z prvních velkých sbírek bylo např. SOS Sarajevo. Sbírkou po tornádu či teď na pomoc Ukrajině patří k největším v Evropě a možná i na světě. Takové celospolečenské vzednutí vůbec není v jiných zemích běžné. Výtěžek u nás měsíc po tornádu byl víceméně srovnatelný s výtěžkem ze sbírky v Německu, ovšem Německo je osmkrát větší. Ukazuje se také, že i když emoce opadne, darování se už nevrátí na původní stav,

ale zůstane na vyšší hladině. Obzvláště online. Na druhou stranu nejsme tak daleko v pravidelné podpoře, vlastně skutečné odpovědné filantropii. Pravidelných dárců postupně přibývá, ovšem radikálně pomaleji než těch humanitárních, emočních. Přibývá také velkých filantropů a firem, kteří chtějí měnit systémové věci, ale jejich počet také neroste závratně rychle.

Předpokládám, že dárcovství napomáhají výhody online. Čím méně překážek člověk má, tím spíše daruje, není to tak?

Online má výhodu, že onu první emoci člověka hned zachytí a dokáže mu nabídnout cestu. Svět se zrychlil díky online i v darování a na každé hodině záleží. Viděno očima neziskovky, je zásadní být rychlý. Postupně ubývá dárcovství převodem na účet a přibývají platby kartou nebo přes mobil v řádu vteřin. S darováním online získá dárci i více informací, kdo přesně je na druhé straně a kam jeho peníze okamžitě jdou, protože ho organizace mohou napřímo informovat o využití darů.

Jak vypadají první kroky neziskovky, když se objeví ať už přírodní, nebo humanitární katastrofa?

Na základě svých zkušeností z minulosti teď tvoříme stručný manuál, jak

Zdeněk Mihalco

Pochází z Bruntálska. Vystudoval žurnalistiku, jako novinář pracoval například pro Aktuálně.cz nebo magazín Forbes. Po deseti letech v médiích zatoužil po změně, a rozhodl se odejít do neziskového sektoru. V roce 2015 začal spolupracovat s Nadací Via, kde se následně stal nejdříve programovým ředitelem a v roce 2019 pak výkonným ředitelem. Za 25 let existence podpořila Nadace Via více než 6 000 komunitních a filantropických projektů, do nichž investovala více než 400 milionů korun.

postupovat. Nadace je instituce, která by měla stabilně vydržet i sto let, ale jednou z jejích vlastností v ideálním případě je, že má takové zázemí a stabilitu, že když přijde krize, nemusí se o svoji existenci bát, ale naopak se může aktivizovat a začít pomáhat. Doba je tak neurčitá, že jediné, co víme, je, že pravděpodobně přijdou další krize, jen nevíme, odkud přijdou a jakého rázu budou. Bude to blackout nebo jiná válka? Budeme tedy jednoduchým procesem připraveni na nečekanou událost. Když se něco stane, musíme být schopni se během hodiny rozhodnout, jestli chceme pomáhat, a připravit si rámcový plán. Tak

to bylo i v případě tornáda. Připravili jsme si tři kroky, které jsme dodržovali a dodržujeme dodneška.

Jaké tři kroky to jsou?

Nejdříve si opečovat sbírku a začít ji komunikovat. Darujme.cz umožňuje organizacím dárci kontaktovat. Takže hned druhý či třetí den je lze informovat a říci, že ačkoliv ještě neznáme úplný rozsah katastrofy, víme zhruba, jak chceme dary rozdělovat, aby se třeba co nejdříve dostaly na účty zasažených. Díky digitalizaci, možnosti podepisovat smlouvy online a také neuvěřitelné energii a práci mých kolegů měly od nás obce zasažené tornádem a následně i lidé cash k dispozici během několika dní. Poté jsme se zkoordinovali s ostatními neziskovkami, abychom si práci rozdělili, vše bylo spravedlivé a aby nevznikal nepřiměřený chaos. Začali jsme peníze rozdělovat systematicky lidem. A třetí krok je taková poslední tečka. Když z místa katastrofy většina ostatních neziskovek odejde, pokračujeme v podpoře například komunitních aktivit, aby se do zasažených obcí vracel dobrý život. V případě války na Ukrajině to je obdobné, naše role je kromě samotné podpory sbírek organizací na Darujme.cz na konci řetězu událostí. Zřejmě zhruba polovina lidí, kteří sem dorazili, tu už zůstane žít, taková je zkušenost. Takže jsme díky štedrosti našich dárců začali rozdělovat menší granty, aby tam noví sousedé našli vazby. A také aby místní obyvatelé, kteří pomáhají nově příchozím, měli podporu a věděli, jak na to.

Jak si se státem rozdělujete role v případě takových krizí?

Myslím, že se to obě strany učíme. Učíme se spolupracovat mezisektorově, mezi nevládkami, státem a obcemi a podnikateli, vnímám to jako další krok ve vývoji demokracie. Před dvaceti lety tu fungovalo jen pár nevládních organizací. Dnes je nevládek spousta, profesionalizují se. A v těchto letech se snažíme organizovat, spolupracovat, je to další stupeň. V Česku je obecně problémem vysoká míra

nedůvěry v neziskovky a instituce. Občas ještě narazím na klišé, že spolu nevládky, byznys a vláda nemohou spolupracovat. U komplexních problémů a krizí jako té ukrajinské se to ale alespoň částečně začíná dařit a nevládky dobře doplňují stát tam, kam už nedosáhne.

Pojďme se vrátit k našemu českému drobnému dárci, který teď tak skvěle zareagoval. Kdo to je?

Myslím, že tu panuje relativně velká společenská sounáležitost. Jsme kompaktní společnost, všichni jsme, obrazně řečeno, chodili do stejné školní jídelny. Také jsme poměrně homogenní, nejsou tu regiony, které by se významně lišily od ostatních. Což vede k tomu, že když se něco v Česku stane, společnost má tendenci se semknout, pomáhá tomu i velikost země a geografie. Navíc těch krizí bylo teď víc, takže jsme se to už naučili. Lidé, kteří už darovali v minulosti, většinou darují dál. Když jsem poslal tisícovku, pošlu zase. Také se změnilo naše postavení v Evropě. Pořád jsme se srovnávali nejen v dárcovství se západní Evropou, Německo a Rakousko byly jakási áčka, pak Španělsko a Itálie a někde za nimi my, taková céčka. Dnes už to tak není. Co se darování týče, nedosahujeme ještě úrovně jako třeba v Anglii, kde je nízká role státu, ale začínáme být pro Evropu inspirativní.

Jak byste popsal reakci Čechů na poslední krizi, tedy válku na Ukrajině? Řekla bych, že se naši lidé až překonali, je zřetelná pohostinnost, rychlá a praktická pomoc.

Samotný fakt, že sem během dvou týdnů přišlo na tři sta tisíc lidí a nikdo nezůstal na ulici, je pro mě úctyhodný. Dá se říct, že jsme první fázi zvládli. Jak je ale vidět z posledních událostí, přichází velice těžké období. První emoce je pryč, další fáze bude dlouhá a únavná. Těch možných budoucích rizik je hrozně moc, uvidíme, do jaké míry na nás dopadne ekonomická krize. Je riziko, že se v době voleb může

Tam, kde dokážou lidé v komunitě spolupracovat za normálních časů, zvládají krize mnohem lépe.

emoce úplně obrátit, nepochybně tu budou jednotky případů, kdy mohou uprchlíci zvýšit kriminalitu v nějakém místě, a jde o to, jak o tom budou referovat média a jak to bude vnímat společnost. Ideální by bylo, aby se uprchlíci rozprostřeli co nejvíce po České republice. Je důležité je zapojit do běžného života. Oni uvažují teď sice tak, že se zítra budou vracet, ale zkušenosti jsou jiné, většinou to tak není. Může přijít i další uprchlická vlna, to dnes nikdo neumí říct. Jak jsem už zmínil, v naší nadaci podporujeme drobné, každodenní začleňování v komunitách, aby se cítily dobře obě strany. Pomáhají tomu zdánlivě běžné věci, setkávání v obecních knihovnách, akce pro děti, společné vaření. Vypadá to jednoduše, přitom je to strašně důležité.

Na pomoc Ukrajině posílají peníze i lidé, kteří dosud nedarovali.

Je to zajímavý fenomén. Spousta lidí, kteří nikdy nedarovali, se vcítili do situace Ukrajinců, protože znají mnoho lidí z ukrajinské minority ještě před válkou ze svého života, pracovali vedle sebe na stavbách, v obchodech. Najednou se stalo, že u stolu, kam chlapi spolu chodí na pivo, řekli Ukrajinci, že zítra odjíždějí na frontu bránit vlast. Když se pak Češi ptají svých ukrajinských kamarádů, jak jim můžou pomoci, ti jim řeknou postarejte se o naše ženy a děti a pošlete nám peníze na zbraně. Proto je myslím u nás i tak úspěšná sbírka na zbraně. Je tedy otázka, jestli to je filantropie. Nikdy by mě nenapadlo, že budu řešit

crowdfunding na zbraně. Ale nějaký fenomén to je. Česká sbírka na zbraně patří k největším na světě, darovalo přes sto tisíc lidí. To už je nějaké procento populace, žádná bublina. Sběrka na zbraně je specifická v tom, že tam darují i lidé, kteří by jinak nikdy žádný neziskovce nic nedarovali. Ale možná cítí, že je třeba bránit takto i svoji zem.

Co by měl dárci dělat teď?

Doporučil bych především nedívat se jen na Ukrajinu. Spousta dárců se může darováním na Ukrajinu vyčerpat, ovšem život jde dál a je tu spousta nevládek, které podporu také potřebují, a těm teď klesají příjmy. Jiná závažná společenská témata tu přitom zůstávají. Proto bych doporučil dárci vybrat si třeba dvě organizace, nevládky, místní sportovní kluby, nemusí to být žádná velká slovnatá neziskovka, zkrátka podle vlastního gusta, a zadat jim trvalý příkaz k daru. Takhle pak může ta organizace plánovat dopředu, může mezi jí a dárcem vzniknout vztah. Také by se mohli aktivně zajímat o to, co se děje v jejich komunitě, tedy v místě, kde žijí. Tam, kde dokážou lidé v komunitě spolupracovat za normálních časů, zvládají totiž krize mnohem lépe. Znají se, protože spolu chodí do knihovny na filmy, znají se se starostou, s místním farářem, takže třeba za covidu hned dokážou rozvážet obědy seniorům nebo se teď úplně přirozeně a bez vnější intervence začnou společně starat o uprchlíky.

Lidé se na téhle krizi ovšem naučili spousta věcí. Říká se, že krize ukazují kromě toho nejhoršího v lidech i to nejlepší.

Můžeme zjistit, že máme v sobě mnohem větší filantropický potenciál, než si uvědomujeme. Je tu spousta příležitostí pro zlepšení, ale naše společnost už v demokracii dospěla daleko. Byť dárcovství nesouvisí tolik s politickým systémem. Je univerzální. Většina světových filozofických a náboženských směrů říká, že darování je dobrá věc, že je to opak sobeckosti. Nezištnou pomocí jinému říkáme, že věříme v lidskost. ●

Politici nemají patent na rozum

1 Kdy jste se poprvé setkal s filantropií?

S kamarády jsme se spontánně rozhodli vyrobit kříž. Nyní stojí nad Veleticemi, jsou v něm stovky hřebíků a za každým je nějaký příběh. Je to pro mě symbol, že stačí mít nápad a pár lidí, můžou pak vzniknout dobré věci.

2 Býval jste dobrovolníkem, nyní jste politikem. Mají ty role něco společného?

Každý, kdo něco umí, by měl aspoň kousek času nabídnout ostatním. Já jsem ho nejdříve nabídl jako dobrovolník u nás na dědině, kde jsme obnovovali tradice nebo dělali divadlo, později jako starosta a nyní jako hejtman. Přibyly sice nějaké povinnosti, ale ten základ je pořád stejný. Když se vytratí, je to špatně.

3 Covid, tornádo, lidé na útěku z Ukrajiny... Jak vám pomáhají nevládní organizace?

V noci, kdy se prohnalo Moravou tornádo, byli první na místě hasiči a záchranáři a zachraňovali životy a raněné. Pak se rozednilo a začaly se řešit škody na majetku, demolice, odvoz sutin. Ale také konkrétní lidské příběhy, finanční pomoc postiženým rodinám, náhradní bydlení pro ně. S tím vším umí pomoci neziskovky. Bez složek IZS, neziskovek, dobrovolníků a lidské štědrosti nejdou tyhle situace zvládnout.

4 Jak vypadá ideální spolupráce mezi státem a nevládními organizacemi?

Stát nesmí vidět v nevládkách cizí element a naopak ony se na stát nemůžou dívat jako na nepřítele. Je tu pomezí, kde stát nebo kraj nedokáže zasáhnout rychle nebo na to nemá kapacity. A nevládní organizace tu díru vyplňují. Chválabože že tu je silná občanská společnost, která dokáže pomoci ve chvílích, kdy je to potřeba.

5 Co je první krok k tomu, aby taková spolupráce mohla začít?

Důvěra. Na všech krizových poradách a štábech bylo nejdůležitější nastavit otevřenou atmosféru. Když něco řekl hejtman, ostatní museli mít možnost přijít s vlastním návrhem řešení. Tím jsme posunuli spousta věcí. Politici nemají patent na rozum.

6 Kdybyste měl neomezeně peněz a času, čemu byste je věnoval?

Aby žádné děti nehladověly, měly dostupné léky, mohly chodit do školy a nemusely pracovat. Ať jsou v Evropě, na Ukrajině, v Číně, nebo v Africe.

7 Co vás napadne, když vidíte politika, který se před volbami fotí se seniory v domovech seniorů?

Už zas?

8 Co je největší mýtus o politice, který byste rád vyvrátil?

Často slyším: „Počkej, až budeš mít víc zkušeností.“ Jenže vše se naučíte, teprve až když do toho půjdete. Důležité je chtít udělat něco pro druhé. To ostatní člověk dožene.

9 Jak by vypadala společnost bez nevládních organizací?

Dobu, kdy existovaly jen vládní organizace, už jsme zažili. Je to společnost bez svobody. A takovou fakt nechci.

OTÁZEK
JAN GROLICH

Vystudoval práva. V roce 2010 byl jako nestraník za KDU-ČSL zvolen do zastupitelstva obce Veletice, kde žije. Následně se stal starostou a mandát opakovaně obhájil. V listopadu 2020 se stal hejtmánem Jihomoravského kraje. Během prvního roku ve funkci řešil dopad covidové pandemie tak následky tornáda na jižní Moravě.

UMĚNÍ DAROVAT THE ART OF GIVING

Vychází díky podpoře Ivany a Tomáše Janečkových, Martina Kulíka, Lenky a Roberta Schönfeldových a dalších

Šéfredaktorka: Simona Bagarová
Redakční rada: Lucia Brinžanik, Mirek Čepický, Dagmar Goldmannová, Nora Grundová, Ivana Janečková, Zdeněk Mihalco, Mikoláš Orlický, Lenka Schönfeldová, Marek Šálek
Ilustrace: Eva Chmelová • **Produkce:** Lenka Stoláriková, Adéla Vojáčková
www.nadacevia.cz/umenidarovat